

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

17 MAI 1951.

17 MEI 1951.

PROJET DE LOI

réglant l'octroi de subventions
aux établissements d'enseignement moyen libre.

WETSONTWERP

tot regeling van de toekenning van toelagen
aan de vrije middelbare onderwijsinrichtingen.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE (1)

PAR M. du BUS de WARNAFFE.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET
OPENBAAR ONDERWIJS (1). UITGEBRACHT

DOOR DE HEER du BUS de WARNAFFE.

MESDAMES, MESSIEURS,

Après les exposés qu'il a faits au Parlement à l'occasion de la discussion des budgets de l'instruction publique, M. le Ministre de l'Instruction publique a estimé superflu de revenir sur les principes inspirant le projet mis en discussion devant votre commission le 24 avril. Il a souligné que ce projet avait pour but de donner un caractère légal, et partant constitutionnel, à l'octroi de subventions à l'enseignement moyen libre, en satisfaisant ainsi au prescrit de l'article 17 de la Constitution qui veut que ce soit par la voie législative qu'un enseignement soit entièrement ou partiellement payé par l'Etat. Le projet n° 359 n'a pas un caractère définitif; ses dispositions constituent un *modus vivendi* temporaire, destiné à éviter toutes difficultés avec la Cour des Comptes.

Un membre a émis l'opinion que le temps était venu d'envisager l'ensemble du problème scolaire, et notamment de reviser la position suivant laquelle les droits d'initiative absolue des particuliers étaient maintenus intangibles, alors que l'initiative des pouvoirs publics est toujours tenue en lisière, à un moment où l'on parle d'égalité.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN;

Na zijn uiteenzettingen in het Parlement bij de bespreking der begrotingen van Openbaar Onderwijs, heeft de heer Minister van Openbaar Onderwijs het overbodig geacht terug te komen op de beginselen die de grondslag vormen van het ontwerp dat op 24 April aan uw Commissie ter bespreking werd voorgelegd. Hij heeft er op gewezen dat het ontwerp ten doel heeft aan de toekenning van toelagen aan het vrij middelbaar onderwijs een wettelijk, en vandaar ook een grondwettelijk karakter te verlenen; aldus worden de voorschriften nageleefd van artikel 17 der Grondwet, dat wil dat de gehele of gedeeltelijke bekostiging van een onderwijsvorm door de Staat langs wetgevende weg zou geschieden. Het ontwerp n° 359 is niet van definitieve aard: zijn bepalingen vormen een tijdelijke *modus vivendi*, die slechts bedoeld is als een middel om alle moeilijkheden met het Rekenhof te vermijden.

Een lid uitte de mening dat de tijd gekomen was om het onderwijsprobleem in zijn geheel te zien, en inzonderheid om de houding te herzien die er in bestaat het absolute recht van initiatief der particulieren onaangetast te handhaven, terwijl het initiatief der openbare besturen steeds in toom wordt gehouden, zulke op een ogenblik dat men spreekt van gelijkheid.

(1) Composition de la Commission: MM. Heyman, président; Berghmans, De Clerck, du Bus de Warnaffe, Dujardin (Henri), Eneman, Lefère, Loos, Marck, Peeters (Lode), Vanden Berghe (Albert), Verbist, Verlact, — Bracops, Mme Copée-Gerbinet, MM. Dejardin (Georges), Eekelaers, Mme Groesser-Schroyens, MM. Hoyaux, Huysmans, Piérard, Vercauteren. — Destenay, Mundeeler.

Voir :

359 : Projet de loi.

(1) Samenstelling van de Commissie: de heren Heyman, voorzitter; Berghmans, De Clerck, du Bus de Warnaffe, Dujardin (Henri), Eneman, Lefère, Loos, Marck, Peeters (Lode), Vanden Berghe (Albert), Verbist, Verlact, — Bracops, Mevr. Copée-Gerbinet, de heren Dejardin (Georges), Eekelaers, Mevr. Groesser-Schroyens, de heren Hoyaux, Huysmans, Piérard, Vercauteren. — Destenay, Mundeeler.

Zie :

359 : Wetsontwerp.

G.

A quoi un commissaire répondit qu'il était prématuré de parler d'égalité et d'exiger un droit d'initiative inconditionnel des pouvoirs publics, alors que la construction d'établissements scolaires par ces pouvoirs se fait sur les ressources du Trésor, tandis que la construction d'établissements libres tombe intégralement à charge de la charité privée.

M. le Ministre reconnut que nombre de problèmes restaient à résoudre en dehors de celui qui fait l'objet du projet, et qu'il y avait en principe quelque chose de valable dans la thèse suivant laquelle des conditions semblables devraient être prévues quand les intérêts du Trésor sont en jeu; mais il rappela que c'était précisément ce principe qui avait déjà inspiré le gouvernement dans le projet de loi relatif à l'organisation de l'enseignement technique, et que dès lors un premier pas avait été fait dans ce sens. Suivant le gouvernement, les conditions ne doivent pas être identiques, mais semblables. Il faut deux réseaux d'enseignement, et à partir de l'agrégation il faut des conditions valables pour l'un et pour l'autre. La solution de ce problème s'imposera à l'occasion de la prolongation de la scolarité, et une loi définitive devra intervenir pour régler la situation des deux branches de l'enseignement national. Dans chacune de ses dispositions, le projet actuel est dans la ligne de ces principes.

* * *

Un membre rendit hommage à la franchise du premier paragraphe de l'exposé des motifs du projet, mais contesta que le respect de la liberté d'enseignement impliquât l'octroi de subsides à l'enseignement libre. Les catholiques ont fait des progrès considérables dans le domaine de l'enseignement primaire, à la faveur de la politique de subvention. Cette situation va s'aggraver par l'adoption des dispositions proposées, qui ont par surcroît le tort d'être fragmentaires. Une innovation dans le régime de l'enseignement moyen devrait s'insérer dans le cadre d'une réforme générale, résolvant des problèmes pendants depuis longtemps et notamment la consécration à donner aux études secondaires supérieures. Le diplôme est plutôt un certificat, qui n'est pas le baccalauréat; nous ne connaissons plus le graduat. Cette question aurait dû être abordée, ainsi que celle de la bifurcation dans le cadre de l'enseignement secondaire. L'œuvre fragmentaire envisagée est précaire, mauvaise et inopportune.

M. le Ministre objecta que la consécration des études moyennes supérieures était réglée par l'homologation des diplômes, sur décision sans appel d'un jury. Mais il convint que les conditions de fonctionnement de ce jury pouvaient être revues.

* * *

Un commissaire souligna qu'à son avis le projet soulevait des problèmes juridiques sur lesquels le Conseil d'Etat aurait dû pouvoir formuler son opinion autrement que dans le délai d'urgence. Quelle urgence y a-t-il à voter ce projet? Ce dernier, au surplus, ne constitue qu'une première étape; raison supplémentaire de ne pas l'admettre. Enfin il apparaît que l'Etat n'entend pas s'immiscer dans le contrôle pédagogique de l'enseignement moyen libre; autant dire que l'on donne l'argent, sans contrôle de l'âme de l'école.

Waarop een ander lid van de commissie antwoordde dat het voorbarig zou zijn te spreken van gelijkheid en een onvoorwaardelijk recht van initiatief te eisen voor de openbare besturen, wanneer het bouwen van onderwijsinrichtingen door deze besturen geschiedt op kosten van de Schatkist, terwijl toch de bouw van vrije inrichtingen volledig ten laste van de private liefdadigheid valt.

De heer Minister gaf toe dat er, buiten het in dit ontwerp behandelde probleem, nog een groot aantal vraagstukken op een oplossing wachten, en dat er in beginsel een grond van waarheid ligt in de stelling, volgens welke gelijkaardige voorwaarden moeten gesteld worden waar de belangen van de Schatkist op het spel staan. Maar hij herinnerde er aan dat juist dit beginsel door de Regering reeds tot richtsnoer werd genomen bij de uitwerking van het wetsontwerp betreffende de inrichting van het technisch onderwijs, en dat derhalve een eerste stap in die richting was gedaan. Volgens de Regering moeten de voorwaarden niet gelijk zijn, maar gelijkaardig. Er zijn twee onderwijsnetten nodig, en met de erkenning als vertrekpunt dienen voorwaarden gesteld die gelden zowel voor het ene als voor het andere. Deze kwestie moet haar beslag krijgen bij de verlenging van de leerplicht, en een definitieve wet zal moeten goedgekeurd worden om de toestand te regelen van de twee takken van het nationaal onderwijs. In elk van zijn bepalingen volgt het onderhavige ontwerp de lijn van deze beginselen.

* * *

Een lid bracht hulde aan de openhartigheid waarvan de eerste paragraaf der memorie van toelichting van het ontwerp getuigt, maar verklaarde zich niet akkoord met de bewering als zou de eerbied voor de vrijheid van onderwijs noodzakelijk onderstellen dat aan het vrij onderwijs toelagen worden verleend. De katholieken hebben, dank zij de subsidiëeringsspolitiek, aanzienlijke vooreringen gemaakt op het gebied van het lager onderwijs. Deze toestand zal nog verergeren door de aanneming van de voorgestelde bepalingen die bovendien het nadeel hebben slechts fragmentarisch te zijn. Een vernieuwing in het stelsel van het middelbaar onderwijs zou moeten ingeschakeld worden in een algemene hervorming, waarbij een oplossing wordt gegeven aan problemen die reeds geruime tijd hangende zijn, o. m. dat van de bekrachtiging welke aan de middelbare studiën van de hogere graad dient verleend. Het diploma is veeleer een getuigsschrift, dat niet de waarde heeft van een baccalaureaat; we kennen ook het graduat niet meer. Deze kwestie had moeten aangevat worden, evenals die van de splitsing in het kader van het secundair onderwijs. Het voorgenomen fragmentarische werk staat op losse schroeven, het is slecht en ontijdig.

Hiertegen bracht de heer Minister in dat de bekrachtiging der hogere middelbare studiën geregeld werd door de homologatie der diploma's, bij een niet voor hoger beroep vatbare beslissing van een commissie. Maar hij gaf toe dat de modaliteiten voor de werking van deze commissie zouden kunnen herzien worden.

* * *

Een lid van de commissie wees er op dat het ontwerp, zijns inziens, rechtskundige vraagstukken doet oprijzen, waaromtrent de Raad van State zijn mening had moeten kunnen uiten na een grondiger onderzoek dan de hem toegemeten termijn toeliet. Welke haast is er bij de goedkeuring van dit ontwerp? Het is daarenboven slechts een eerste stap; reden te meer om het niet aan te nemen. Ten slotte blijkt dat de Staat zich niet wenst te mengen in de pedagogische controle van het vrij middelbaar onderwijs; wat dus hierop neerkomt, dat men het geld geeft zonder toezicht te oefenen op de geest van de school.

Autre question : l'article 5 prévoit que l'octroi de subside est subordonné à une double condition : la réduction de la rétribution scolaire au bénéfice de certaines catégories de parents, et la majoration du traitement des membres laïcs du personnel enseignant. Or l'exposé des motifs déclare à cet égard que l'Etat n'a pas à vérifier si les droits des uns et des autres sont respectés. Quelles garanties auront donc les intéressés ?

On envisage, dit-on, le paiement de certaines sommes à titre d'avance sur les subventions prévues. Est-ce exact ?

L'article 4 porte que pour pouvoir bénéficier des subventions, les établissements devront satisfaire à certaines conditions, notamment en ce qui concerne les dispositions légales en matière linguistique. A-t-on prévu la nomination d'inspecteurs supplémentaires à cette fin ? Il faudra également que les établissements comptent un minimum de population scolaire correspondant au minimum exigé dans les écoles de l'Etat. Quel est le minimum prévu, et dans quelle mesure le fera-t-on observer dans les établissements libres ?

Les conditions de diplôme ne seront pas exigées des membres du personnel ayant sept années de fonction. Pourquoi n'impose-t-on pas en outre une condition d'âge ? Les conditions de diplôme ne sont pas requises des régents en fonction au 1er janvier 1950.

Dans quel cycle pourront-ils professer ? — Suffira-t-il aux prêtres d'une candidature pour professer dans le cycle supérieur ? Est-il prévu que, dans l'enseignement moyen libre, le minerval ne pourra pas être inférieur à celui qui est demandé dans les établissements de l'Etat ? Envisage-t-on une intervention de l'Etat en faveur de l'enseignement moyen organisé par certaines communes ?

Il y a urgence à l'adoption du projet, répondit M. le Ministre, car nombre d'établissements d'enseignement moyen libres se voient menacés dans leur existence, en raison notamment de la nouvelle structure de l'enseignement moyen quasi gratuit de l'Etat, de la généralisation de l'enseignement moyen et de la situation financière de beaucoup d'usagers de l'enseignement moyen libre, qui ne sont plus à même de payer la rétribution scolaire qui doit être exigée d'eux. Or, il faut que dans chacune des branches de l'enseignement les conditions d'accès soient équivalentes.

Pour ce qui est du contrôle pédagogique, il importe de reconnaître que la forme pédagogique n'est pas la même dans les deux enseignements. Dans l'enseignement libre, la pédagogie est essentiellement fondée sur le système du titulaire de classe; le choix des auteurs se fonde sur des traditions différentes, etc... Il n'en demeure pas moins qu'un contrôle pédagogique est assuré par l'homologation des diplômes, entourée d'exigences grandissantes portant non seulement sur le programme, mais également sur les horaires, les journaux de classe et les compositions d'élèves. C'est sous cette forme que le contrôle pédagogique s'exerce sur les deux enseignements. Faut-il plus ou autre chose ? Convient-il d'augmenter ou de restreindre la mission des jurys d'homologation ? Faut-il prévoir qu'on puisse appeler de leurs décisions ? On peut en discuter librement. Mais, en attendant, les subventions ne seront pas accordées aux établissements d'enseignement moyen libres dont les diplômes ne sont pas homologués, ce qui garantit le contrôle pédagogique, dans la forme où il est aujourd'hui pratiqué.

Comment faut-il définir la portée de cette partie de l'exposé des motifs, suivant laquelle l'Etat devra — et non pas comme le porte erronément l'exposé des motifs « n'a pas à contrôler » — le respect des droits reconnus par l'article 5 à certains parents, et aux membres laïcs du personnel enseignant ?

Andere kwestie : bij artikel 5 wordt bepaald dat de toekenning van subsidies afhankelijk is van een dubbele voorwaarde : vermindering van het schoolgeld ten voordele van bepaalde categorieën van ouders, en verhoging van de wedde der wereldlijke leerkrachten. Welnu, de memorie van toelichting zegt in dit opzicht dat de Staat niet heeft na te gaan in hoeverre de rechten van de enen en de anderen worden geëerbiedigd. Welke waarborgen bezitten de betrokkenen dan ?

Er wordt beweerd dat men voornemens is zekere sommen te betalen als voorschot op de voorziene toelagen. Is dat juist ?

Luidens artikel 4 moeten de inrichtingen, om voor de toelagen in aanmerking te komen, voldoen aan zekere voorwaarden, o.m. wat betreft de wettelijke bepalingen inzake taalgebruik. Werd te dien einde de benoeming van bijkomende inspecteurs in overweging genomen ? De inrichtingen moeten tevens een minimum-schoolbevolking tellen, gelijk aan het minimum dat voor de Rijksscholen vereist wordt. Welk is het vereiste minimum, en in hoever zal men deze eis doen naleven in de vrije inrichtingen ?

De voorwaarden betreffende het bezit van een diploma zullen niet verplicht gesteld worden voor de personeelsleden die zeven jaar dienst tellen. Waarom wordt bovendien geen leeftijdsvoorwaarde gesteld ? De voorwaarden betreffende het bezit van diploma's zijn niet van toepassing op de regenten die in dienst waren op 1 Januari 1950.

In welke cyclus zullen zij mogen les geven ? Zal voor de priesters een candidatuur volstaan om te mogen les geven in de hogere cyclus ? Is het voorzien dat het schoolgeld in het vrij middelbaar onderwijs niet lager mag zijn dan hetgeen gevraagd wordt in de Rijksinrichtingen ? Voorziet men een tussenkomst van de Staat ten voordele van het middelbaar onderwijs ingericht door zekere gemeenten ?

Het ontwerp moet dringend worden aangenomen, antwoordde de heer Minister, want tal van inrichtingen van het vrij middelbaar onderwijs worden in hun bestaan bedreigd, o.m. wegens de nieuwe structuur van het vrijwel kosteloos Rijksmiddelbaar onderwijs, wegens de veralgemening van het middelbaar onderwijs en wegens de financiële toestand van hen die gebruik maken van het vrij middelbaar onderwijs en die niet meer in staat zijn het schoolgeld te betalen dat van hen moet geëist worden. Welnu, voor iedere tak van het onderwijs moeten de toegangsvoorwaarden dezelfde zijn.

In zake het paedagogisch toezicht, moet worden toegegeven dat de paedagogische vorm niet dezelfde is in de twee onderwijsstakken. In het vrije onderwijs, steunt de opvoedkunde in hoofdzaak op het stelsel van de titularis van de klasse; de keuze van de schrijvers is op verschillende overleveringen gegrondvest, enz. Dit neemt niet weg dat een paedagogische controle wordt verzekerd door de homologatie van de diploma's, die gepaard gaat met steeds strengere eisen, die niet alleen slaan op het programma, maar eveneens op de uurregelingen, de klasboekken en de werken van de leerlingen. In die vorm wordt het paedagogisch toezicht geoefend op de twee onderwijsstakken. Is er meer of iets anders vereist ? Dient de opdracht van de homologatiecommissies te worden uitgebreid of beperkt ? Moet men voorzien dat tegen hun beslissingen beroep kan ingesteld worden ? Dat is vatbaar voor bespreking. In afwachting, echter, worden de toelagen niet toegerekend aan de inrichtingen voor vrij middelbaar onderwijs waarvan de diploma's niet gehomologeerd werden, wat een waarborg uitmaakt voor het paedagogisch toezicht in de vorm zoals het thans wordt uitgeoefend.

Hoe moet de betekenis van het gedeelte van de memorie van toelichting worden bepaald volgens hetwelk de Staat de eerbiediging moet controleren (in de memorie van toelichting staat, bij vergissing, « niet hoeft te controleren ») van de rechten die bij artikel 5 worden toegekend aan

gnant ? Si des parents se plaignent, ou des professeurs, dont les droits ne sont pas reconnus, la sanction est automatique : au cas où les investigations de l'inspection révèlent le fondement des griefs articulés, la subvention cesse; c'est prévu dans la circulaire en préparation. Le projet ne crée pas de droit civil en faveur des parents, mais une possibilité de sanction administrative contre l'établissement fautif.

On liquidera cette année les montants prévus au budget, et des avances seront anticipatives sous réserve des modifications qui seraient apportées au projet. Il s'agit d'un règlement de subsides sur base d'une situation existante au 1er janvier 1951, et dont la réalité ait été contrôlée.

En ce qui concerne l'observance des dispositions légales en matière linguistique, il incombera à l'inspection, en présence des déclarations sollicitées des établissements, d'estimer si le cadre d'inspection est adéquat aux tâches que l'on demande de lui. Dans la négative, des inspecteurs nouveaux seront nommés.

Il n'y a pas de minimum de population scolaire fixé pour toutes les sections de l'enseignement de l'Etat. Il le sera là où il ne l'est pas encore.

On avait songé, pour l'exemption des conditions de diplôme, à un double critère : le nombre des années de fonction et l'âge. Mais cela aurait multiplié l'arbitraire. Sept années de fonction permettent une présomption suffisamment sérieuse de compétence. En dessous de sept années, les situations des professeurs comptant plus de trois années d'exercice ne seront régularisées que moyennant l'obtention des diplômes requis, dans le délai prévu par le projet. Un bouleversement complet n'est pas immédiatement possible, les établissements libres ne disposant pas des effectifs nécessaires pour remplacer en un tournemain les professeurs religieux par des laïcs.

La subvention à l'enseignement moyen libre, prévue pour 1951, est de 300 millions, contre 1.200 millions affectés à l'enseignement moyen de l'Etat. On ne peut imposer aux établissements libres le paiement de leurs professeurs laïcs à 100 %, ni des exonérations totales de rétribution scolaire dans les conditions où elles sont accordées par l'Etat, sans mettre les établissements libres dans l'impossibilité de subsister.

Dans l'enseignement moyen de l'Etat, le minerval est de 400 et 600 francs; pour les quatre cinquièmes des usagers, l'enseignement moyen de l'Etat est gratuit. L'enseignement libre ne pourrait être plus généreux qu'en payant les élèves.

Les régents actuellement en fonction conservent leurs droits acquis et peuvent dès lors être maintenus même au degré supérieur. Dans l'enseignement officiel, les droits des régents des écoles moyennes transformées en athénées ou lycées royaux sont de même respectés. Pour l'avenir, les régents ne seront admis, d'après les normes en vigueur dans l'enseignement de l'Etat, que dans les écoles moyennes et au degré inférieur des écoles moyennes auxquelles est annexée une section d'humanités modernes.

Les prêtres jouissent d'un régime spécial. Ils peuvent enseigner au degré inférieur sur base du diplôme délivré au terme de leurs deux années d'études philosophiques et de leurs quatre années d'études théologiques dont le programme comprend, en dehors des matières propres à ces disciplines, la pédagogie et la méthodologie, l'histoire, les sciences, la seconde langue. Au degré supérieur, toutefois, ils ne pourront donner les cours littéraires ou scientifiques

sommige ouders en aan de wereldlijke leerkrachten van het onderwijzend personeel ? Wanneer klachten worden geuit door ouders of door leraars wier rechten worden miskend, dan volgt de sanctie automatisch : ingeval de nasporingen van de inspectie de gegrondheid van de uitgebrachte grieven aan het licht brengen, wordt de toelage stopgezet. Dat is voorzien in het thans voorbereide aanschrijven. Door het ontwerp wordt geen burgerlijk recht tot stand gebracht ten voordele van de ouders, doch wel een mogelijkheid tot bestuurlijke sanctie tegen de schuldlige inrichting.

Dit jaar zullen de in de begroting bepaalde bedragen worden uitbetaald en er zullen bij voorbaat voorschotten worden uitgekeerd, onder voorbehoud van de wijzigingen die in het ontwerp zouden aangebracht worden. Het geldt hier de uitbetaling van toelagen op grond van een op 1 Januari 1951 bestaande toestand waarvan de werkelijkheid werd gecontroleerd.

Wat de eerbiediging van de wettelijke bepalingen op taalgebied betreft, zal de inspectie, ten overstaan van de aan de inrichtingen gevraagde verklaringen, moeten oordelen of het inspectiekader opgewassen is tegen de opdrachten die er van verlangd worden. Is dat niet zo, dan zullen nieuwe inspecteurs worden benoemd.

Er wordt geen minimum-schoolbevolking vastgesteld voor alle afdelingen van het Rijksonderwijs. Waar dit nog niet het geval is, zal daartoe worden overgegaan.

Men had, voor de vrijstelling van de voorwaarden in zake diploma, een dubbel criterium voorzien : het aantal jaren functie en de leeftijd. Dit zou echter de willekeur aangewakkerd hebben. Uit zeven jaar functie mag een vrij ernstig vermoeden van bevoegdheid worden afgeleid. Onder zeven jaar, zal de toestand van de leraars die meer dan drie jaar dienst tellen, slechts worden geregeld mits zij de vereiste diploma's behalen binnen de door het ontwerp bepaalde termijn. Het is niet mogelijk onmiddellijk een volledige ommekeer teweeg te brengen, omdat de vrije inrichtingen niet beschikken over voldoende personeel om de leraars-geestelijken in een ommezien te vervangen door leken.

De voor 1951 voorziene toelage aan het vrije middelbaar onderwijs bedraagt 300 miljoen, tegen 1.200 miljoen voor het Rijksmiddelbaar onderwijs. Men kan de vrije inrichtingen niet verplichten tot betaling tegen 100 t. h. van hun wereldlijke leerkrachten, noch tot volledige vrijstelling van het schoolgeld onder de voorwaarden zoals zij door de Staat worden verleend, zonder de vrije inrichtingen in de onmogelijkheid te plaatsen om te blijven bestaan.

In het Rijksmiddelbaar onderwijs bedraagt het schoolgeld 400 en 600 frank; voor de vier vijfden van de leerlingen is het Rijksmiddelbaar onderwijs kosteloos. Het vrije onderwijs zou niet vrijgevinger kunnen zijn, tenzij het de leerlingen zou betalen.

De regenten die thans in functie zijn behouden hun verworven rechten en zij kunnen derhalve in functie blijven, zelfs in de hogere graad. In het officieel onderwijs, worden de rechten van de regenten der middelbare scholen, die werden omgevormd tot koninklijke athenaea of lycea, eveneens geëerbiedigd. In de toekomst zullen de regenten, volgens de modaliteiten die gelden in het Rijksonderwijs, slechts worden toegelaten in de middelbare scholen en in de lagere graad van de middelbare scholen aan welke een moderne humaniora-afdeling werd gehecht.

De priesters genieten het voordeel van een bijzonder regime. Zij mogen onderricht geven in de lagere graad op grond van het diploma afgeleverd na hun twee jaar wijsgerige en hun vier jaar theologische studiën, waarvan het programma, buiten de vakken die eigen zijn aan die wetenschappen, opvoedkunde en methodologie, geschiedenis, wetenschappen en de tweede taal omvat. In de hogere graad, echter, mogen zij slechts letter-

que s'ils sont en possession du diplôme de candidat universitaire, respectivement de philosophie et lettres, ou de sciences et mathématiques.

Une aide est envisagée au profit des établissements communaux d'enseignement moyen.

* * *

Un commissaire s'étonne — sans le critiquer — de ce qu'aux termes de l'article 4, § 4, le projet tienne compte, pour le calcul de l'ancienneté, des périodes passées par l'intéressé en temps de guerre dans les forces armées, alors qu'il n'en est pas tenu compte pour l'instituteur ayant moins de 25 jours de fonctions.

M. le Ministre répondit que, dans le premier cas, il s'agissait d'assimilation de diplômes, et dans le second cas de droit au traitement, ce qui constitue des domaines différents. Au reste, un avant-projet de loi est mis au point en ce qui concerne la valorisation des traitements pour services rendus par les instituteurs à l'armée et dans d'autres services publics.

* * *

Un autre membre demande comment serait effectué le contrôle du paiement du traitement majoré aux professeurs.

D'après M. le Ministre, ce contrôle se fera d'abord sur le plan du droit civil puisque les professeurs peuvent faire valoir leurs droits à la rémunération garantie par la loi. Ensuite, il y a le contrôle syndical, et, enfin, le contrôle du Parlement. Par ailleurs, M. le Ministre signale que, dans un système définitif, on s'orientera vers le paiement direct des professeurs, comme c'est le cas pour le personnel de l'enseignement primaire et technique agréé.

* * *

Un membre intervint enfin pour souligner que le projet corrigeait l'injustice sociale consistant en ce qu'entre des pères de famille jouissant des mêmes droits au libre choix de l'enseignement, certains obtenaient gratuitement l'enseignement de leur préférence, alors que d'autres devaient consentir à de lourds sacrifices pour bénéficier du même droit.

* * *

Le projet a été adopté par 10 voix contre 8.

Le Rapporteur,

Ch. du BUS DE WARNAFFE.

Le Président,

H. HEYMAN.

kundige of wetenschappelijke lessen geven indien zij houders zijn van het diploma van universitair kandidaat, respectievelijk in letteren en wijsbegeerte, of in wetenschappen en wiskunde.

Er wordt een steunverlening overwogen ten voordele van de gemeentelijke inrichtingen voor middelbaar onderwijs.

* * *

Een lid van de Commissie spreekt zijn verwondering uit — zonder echter kritiek er op uit te brengen — over het feit dat in artikel 4, paragraaf 4, van het ontwerp, voor de berekening van de ancienniteit, rekening wordt gehouden met de tijd die door belanghebbende werd doorgebracht in de strijdkrachten, terwijl dit niet wordt in acht genomen voor de onderwijzer die minder dan 25 dagen in functie is.

De heer Minister antwoordt dat het in het eerste geval gaat over een gelijkstelling van diploma's, in het tweede geval om het recht op wedde. Dit zijn twee verschillende gebieden. De laatste hand wordt trouwens gelegd aan een voorontwerp van wet aangaande de valorisatie van de wedden wegens diensten door belanghebbenden bewezen in het leger en in andere openbare diensten.

* * *

Een ander lid vraagt hoe de controle op de uitbetaling van de verhoogde wedde aan de leraars zal geschieden.

Volgens de heer Minister, zal die controle in de eerste plaats op het gebied van het burgerlijk recht gebeuren, vermits de leraars kunnen aanspraak maken op de door de wet gewaarborgde bezoldiging. Vervolgens is er een syndicale controle en, ten slotte, het toezicht van het Parlement. Anderzijds, stipt de heer Minister aan dat men in een definitief stelsel zal streven naar de rechtstreekse betaling van de leraars, zoals dit het geval is met het personeel van het lager en van het erkend technisch onderwijs.

* * *

Een lid komt, ten slotte, tussen om er op te wijzen dat het ontwerp de maatschappelijke onrechtvaardigheid verhelpt die ligt in het feit dat, onder de gezinshoofden die dezelfde rechten genieten in zake de vrije keuze van onderwijs, sommigen het onderwijs dat zij verkiezen kosteloos bekomen, terwijl anderen zware offers moeten brengen om het voordeel van hetzelfde recht te genieten.

* * *

Het ontwerp werd met 10 tegen 8 stemmen aangenomen.

De Verslaggever,

Ch. du BUS DE WARNAFFE.

De Voorzitter,

H. HEYMAN.